

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА МАСОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Анотация. Розглянуто особливості впровадження Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) в Україні як відносно дешевої і надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів.

Аннотация. Рассмотрены особенности внедрения Национальной системы массовых электронных платежей (НСМЭП) в Украине как относительно дешевой надежной защищенной автоматизированной системы безналичных расчетов для обеспечения эффективного использования бюджетных средств.

Annotation. The features of introducing in Ukraine the National system of mass electronic payments (NSMEP) as relatively cheap reliable protected automated system of non-cash settlements for providing the effective use of budgetary funds are considered.

Ключові слова: автоматизована система, безготівкові розрахунки, Національний банк України, Національна система масових електронних платежів (НСМЕП), платіжні картки.

На сьогоднішній день в Україні має місце проблема у фінансовому секторі щодо недостатнього рівня розвитку національної електронної платіжної системи. Станом на 01.09.12 більше 80 % платіжного ринку України належить безпосередньо міжнародним платіжним системам (МПС), а саме Visa та MasterCard.

Таким чином, існує велика залежність та ймовірність збоїв або зупинки роботи МПС в Україні, що може призвести до колапсу в банківській сфері та в суспільстві в цілому. Альтернативним виходом з цієї ситуації є впровадження Національної системи масових електронних платежів на загальнодержавному рівні, особливо у тих сферах, де використовуються бюджетні кошти.

Національна система масових електронних платежів (далі – НСМЕП) – внутрішньодержавна банківська багатомітентна платіжна система масових платежів, у якій розрахунки за товари та послуги, одержання готівки та інші операції здійснюються з використанням спеціальних платіжних засобів за технологією, що розроблена Національним банком України [1].

Метою створення НСМЕП в Україні є забезпечення вирішення, насамперед, загальнодержавних завдань, у тому числі забезпечення побудови державно важливих систем в основних сферах життєдіяльності суспільства: соціальних відносинах, освіті, фінансовій системі, охороні здоров'я, транспорті та торгівлі тощо.

Аналіз розвитку НСМЕП в Україні показав:

1) досвід України у впровадженні національної платіжної системи в різних сферах суспільства існує вже понад 10 років;

2) ініціатором створення та впровадження НСМЕП є безпосередньо Національний банк України та комерційні банки (58 українських банків і УДППЗ "Укрпошта"), емітовано вже більше 3 млн платіжних карток, встановлено більше 6 тис. одиниць термінального обладнання, обороти НСМЕП складають понад 143 млрд грн;

3) з впровадженням НСМЕП громадяни України отримали змогу оплачувати товари і послуги у безготівковій формі за допомогою смарт-карток, а також зберігати і накопичувати заощадження у банках на поточних і карткових рахунках.

На сьогоднішній день на базі НСМЕП впроваджуються такі соціальні проекти:

- "Електронний студентський квиток" разом з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України та НДІ "Прикладні інформаційні технології";

- "Пенсійна картка" (можливість виплати пенсій як з державного пенсійного фонду, так і недержавного пенсійного фонду);

- "Соціальна картка" разом з Міністерством праці та соціальної політики України [2].

Реалізація даних соціальних проектів, на думку автора, дозволить досягнути ефекту прямих відносин у системі "держава – громадянин", "банк – держава" та ефективного використання бюджетних коштів без наявності "розривів" між їх надходженням і витратами.

У подальшому з метою розвитку НСМЕП необхідно враховувати світовий досвід. Так, наприклад, для стабільної роботи НСМЕП в Україні має бути емітовано не менше 10 мільйонів платіжних карток НСМЕП та функціонувати щонайменше 100 тис. точок обслуговування (платіжних терміналів у торгівлі, на транспорті, у сфері послуг, банківських терміналів та банкоматів у банках) [3].

Автором була проаналізована статистика збитків банків від шахрайських операцій з використанням платіжних карток міжнародних платіжних систем (Visa та MasterCard), вони складають понад 98 % від загальної суми цього показника за платіжними картками, емітованими в Україні. А за картками НСМЕП за весь період їх експлуатації від шахрайських операцій не втрачено жодної копійки.

Таким чином, можна зробити висновок, що загальною метою створення НСМЕП є розробка та впровадження в Україні відносно дешевої і надійно захищеної автоматизованої системи безготівкових розрахунків для забезпечення ефективного використання бюджетних коштів, а також забезпечення диверсифікованості ризиків для України у випадку перебоїв або зупинки роботи міжнародних платіжних систем (Visa та MasterCard) на території країни в цілому.

Наук. керівн. Аведян Л. Й.

Література: 1. Про завершення впровадження пілотного проекту і перехід Національної системи масових електронних платежів до промислової експлуатації : Постанова Правління Національного банку України від 26.10.2004 р. № 512 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua. 2. Сайт Національної системи масових електронних платежів. – Режим доступу : www.ansmer.com.ua. 3. Берніков В. Національна система масових електронних платежів: огляд розвитку у 2005 році / Берніков В. // Вісник НБУ. – 2006. – № 2.